

پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

معاونیت امور علمی

آمریت ارتقای کیفیت

پالیسی آزادی علمی در پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

کابل، زمستان ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

مقدمه

اهمیت و ضرورت موضوع

هدف عمومی

اهداف خصوصی

فصل اول : مفاهیم آزادی علمی در پوهنتون

فصل دوم : موارد مخالف آزادی علمی در پوهنتون

فصل سوم : نیاز مندیهای آزادی علمی در پوهنتون

مقدمه

بند (۱۱) ماده (۳) قانون موسسات تحصیلات عالی در مورد آزادی علمی صراحت دارد. وزارت تحصیلات عالی به این امر معتقد است که بدون آزادی علمی، نهاد های اکادمیک نمیتوانند رشد نمایند. جنگ بیشتر از چهار دهه، ضربه محکمی بر پیکر آزادی علمی در نهاد های تحصیلات عالی وارد آورده است.

هر قدر در یک جامعه به آزادی علمی ارج گذاشته شود، موانع از سر راه آزادی علمی بر طرف گردد و منابع وسیع در اختیار قشر منور کشور به خصوص استاد و محصل قرار داده شود، به همان اندازه جای تقلید را نوآوری و ابتکار میگیرد و احساس مسئولیت در برابر رشد جامعه از طریق نظریه های نو و تحقیقات علمی مفید و موثر برای جامعه در وجود استادان و محصلان تبارز میکند. آزادی علمی، موجب میشود تا فضای نهاد های علمی و صنوف درسی، فضای گفتگوها و گفتمانهای ثمر بخش و رهگشا، مکانی برای ارایه کنفرانسها و راه اندازی سیمینار های علمی و ورکشاپهای آموزشی، تحقیقات علمی، رشد فرهنگ کتابخوانی و مشغول شدن در سایتهای علمی انترنتی، نوشتن مقاله، کتاب، نقد و بررسی آثار علمی و نشر و چاپ آن و سهمی شدن در تولید دانش جدید باشد. وجود چنین فضایی در نهاد های تحصیلات عالی، بر جریانهای اجتماعی بیرون نهاد های تحصیلات عالی اثر گذاشته رشد جامعه (اعم از مادی و معنوی) را سبب میشود؛ برخلاف، در جامعه دگم و بسته نه تنها علم رشد نمیکند؛ بل استبداد نیز بیداد مینماید. روی این اصل، مورد ارتقای کیفیت ریاست ارتقای کیفیت و اعتبار دهی وزارت تحصیلات عالی پالیسی حاضر را برای تحقق هر چه بیشتر معیار های یازده گانه ارتقای کیفیت ترتیب نموده است.

در این پالیسی مواردی وجود دارد که استادان و محصلان در انجام آن دست باز دارند و مواردی هم دیده میشود که استادان و محصلان نباید به آن مبادرت ورزند. به این اساس اگر آزادی علمی به صورت درست تعبیر و تفسیر شود، آزادی علمی باعث رشد استاد و محصل و در یک کلام باعث رشد جامعه علمی میشود؛ اما اگر از آزادی علمی تعبیر نادرست صورت بگیرد و به اصطلاح نوعی مصونیت کاری به استاد و محصل بدهد، جامعه به طرف فلاکت و بی بند و باری کشانده میشود.

اهمیت و ضرورت موضوع

آزادی علمی در نهاد های تحصیلات عالی، یکی از لازمه های اساسی به شمار میرود و باعث رشد و بالنده گی نهاد های علمی میگردد. متأسفانه بعضاً در نهاد های علمی تخطی هایی صورت میگیرد که هم استاد و محصل و هم نهاد علمی از آن متضرر میگردد لذا پالیسی حاضر برای نهادینه شدن آزادی علمی تدوین گردیده است.

هدف عمومی

احیای یک اراده قوی برای ایجاد فضای واقعا علمی در نهاد های تحصیلات عالی از سوی استادان و رهبری در تدریس و تحقیق با کیفیت بلند که نهاد های تحصیلات عالی را به نهاد مولد دانش جدید مبدل سازد.

اهداف خصوصی

۱. نهادینه شدن مفاهیمی آزادی علمی در پوهنتون
۲. تشخیص موارد مخالف آزادی علمی در پوهنتون
۳. تشخیص نیاز مندیهای آزادی علمی در پوهنتون

فصل اول

مفاهیمی آزادی علمی در پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

ماده اول

پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی، متعهد به آزادی علمی بوده از آن حمایت مینماید. بر همین اساس استادان و محصلان بدون خوف و هراس میتوانند در مباحث علمی در داخل و خارج نهاد تحصیلات عالی اشتراک نمایند.

ماده دوم

آزادی علمی، در پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی، شگوفایی و رشد شخصیت را که یکی از اهداف تعلیم و تربیه است به بار می آورد.

ماده سوم

آزادی علمی، حق هر عضو کادر علمی را در رابطه به داشتن فلسفه تعلیم و تربیه و تعهدات فکری-عقلانی اش تثبیت مینماید. این امر یکپارچه گی فکری - عقلانی سیستم تحصیلات عالی را حفظ نموده، به عامه مردم خدمت میکند.

ماده چهارم

آزادی علمی، به اعضای کادر علمی و محصلان حق میدهد که تا نظریات شان را به شکل گفتاری، نوشتاری و الکترونیکی در داخل و خارج از محوطه نهاد تحصیلی، بدون ترس و نگرانی از مجازات، بیان نمایند به شرط آن که اظهارات شان باعث آسیب و ضرر رساندن به دیگران نگردد.

ماده پنجم

اعضای کادر علمی از نگاه مسلکی دارای صلاحیت و آگاهی لازم و صداقت در مقابل نظام تحصیلات عالی و رشته تخصصی شان میباشد.

ماده ششم

آزادی علمی، به اعضای کادر علمی و محصلان با در نظر گرفتن منافع عامه، حق میدهد که تحقیق نمایند و نتایج تحقیقات خویش را آزادانه بیان کنند.

ماده هفتم

پوهنتون، به منظور حفظ و حمایت از آزادی علمی نتایج تحقیقات علمی را که منافع جامعه را خدشه دار نسازد بدون سانسور به نشر میرساند.

ماده هشتم

نهاد تحصیلات عالی، به هیچ سیاستمدار و دولتمرد حق مداخله و تحمیل عقاید و نظریات سیاسی شان را در تحقیقات علمی استادان نمیدهد.

ماده نهم

پوهنتون، بر مبنای آزادی علمی از موقف اعضای کادر علمی و محصلان در رابطه به عدم موافقت مستدل و منطقی ایشان با پالیسیها و پیشنهادات اداری حمایت مینماید.

ماده دهم

آزادی علمی، به استادان و محصلان حق میدهد که در صورت تلف شدن حقوق شان و یا هتک حرمت به ایشان، مطالبه جبران خسارات یا اعاده حیثیت مینماید.

ماده یازدهم

آزادی علمی، به استادان و محصلان حق میدهد تا در محتوای مواد یک کورس مطابق ضرورت بازار کار تغییرات و تعدیلاتی را مطالبه و پیشنهاد نماید.

ماده دوازدهم

آزادی علمی، به استادان و محصلان حق میدهد تا نظریات یکدیگر را به چالش بگیرند؛ ولی به خاطر داشتن چنین نظریات مورد تنبیه و یا محکومیت قرار نگیرند.

ماده سیزدهم

آزادی علمی، از موقف استاد در قسمت ارزیابی و تثبیت نمره به محصل تا جایی که نمره داده شده غیر مسؤولانه، غیر عادلانه و در مخالفت با معیارهای ارزیابی نباشد حمایت میکند و حق فرد و نهاد تحصیلی را غرض حفظ معیارهای علمی محترم می‌شمارد.

ماده چهاردهم

آزادی علمی به اعضای کادر علمی، حق میدهد که میتود تدریس مضمون محوله خویش را مطابق محتوای مضمون انتخاب نماید.

ماده پانزدهم

مطابق آزادی علمی، به محصلان حق داده میشود نظریات خویش را در باره تصامیمی که آنها را متاثر می‌سازد و بر آنان تطبیق میشود، ابراز نمایند و نظریات شان در اتخاذ تصامیم در حساب گرفته شود.

ماده شانزدهم

آزادی علمی، به محصلان حق میدهد در کمیته نظم و دسپلین عضویت داشته و از شفافیت تصامیم این کمیته اطمینان داشته باشد.

ماده هفدهم

آزادی علمی، به محصلان حق میدهد تا در ارزیابی کیفیت تدریس استادان، سهمیم باشند.

فصل دوم

موارد مخالف آزادی علمی در پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

ماده نوزدهم

آزادی علمی از عضو کادر علمی در مورد مجازات غیر پوهنتونی و قانون شکنی اش حمایت نمیکند.

ماده بیستم

آزادی علمی از آنده استادانی که تنها به اجرای مکلفیت های درسی خویش پرداخته و از سهم گیری در سایر امور پوهنتون (شامل: اشتراک در کمیته ها، مجالس، کنفرانس ها، ورکشاپ ها، سمینارها، انجام کار های عملی و لابراتواری، نو آوری در پروسه تدریس و آموزش، امور دیپارتمنت، ارتقای کیفیت، نقش پوهنتون در جامعه و...) ابا میورزند، حمایت نمیکند.

ماده بیست و یکم

آزادی علمی، اجازه نمیدهد که عضو کادر علمی کسی را تهدید کند، اذیت نماید، مرعوب کند، تمسخر نماید یا نظریات خویش را بالای محصلان تحمیل کند.

ماده بیست و دوم

آزادی علمی محصل، مانع مطالبه استاد از این امر نمیگردد که محصل باید مضمون را خوب بیاموزد و ضوابط اساسی و اکادمیک نهاد تحصیلی را رعایت نماید.

ماده بیست و سوم

آزادی علمی، تضمین نمیکند که یک عضو کادر علمی غیر شایسته و بی کفایت به طور دایمی منحیث عضو کادر علمی باقی بماند و به وظیفه اش ادامه بدهد.

ماده بیست و چهارم

آزادی علمی به عضو کادر علمی و محصلان حق نمیدهد که خلاف اصول و مقررات دیپارتمنت، پوهنچی و نهاد تحصیلات عالی عمل نمایند؛ اما این حق را میدهد که از قوانین و مقرراتی که غیر عادلانه است، انتقاد نماید.

ماده بیست و پنجم

آزادی علمی، از عضو کادر علمی و محصلان در صورت خلاف رفتاری از ضوابط حمایت نمیکند؛ ولی لازم میداند که در صورت موجودیت ثبوت صریح و شفاف، اجراءات قانونی به عمل آید و برخورد عادلانه صورت بگیرد.

ماده بیست و ششم

آزادی علمی از آن عضو کادر علمی که مکرراً غیر حاضری مینماید و یا از تدریس مضمون تعیین شده و ساعات مکلفیت درسی بدون عذر موجه ابا میورزد حمایت نمیکند.

ماده بیست و هفتم

آزادی علمی از آن عضو کادر علمی که حاضر به پاسخگویی و ارایه توضیحات در مورد ادعا های خلاف رفتاری غیر علمی یا نقض و تخطی از پالیسیهای معقول نهاد تحصیلات عالی نمیباشد، حمایت نمیکند.

فصل سوم

نیاز مندیهای آزادی علمی در پوهنتون تعلیم و تربیه شهید استاد ربانی

ماده بیست و هشتم

تحقق آزادی علمی، برای شگوف شدن علم و دانش به یک سلسله امکانات مادی و معنوی زیر ضرورت دارد:

۱. تشویق استادان و محصلان برای فعالیتهایی که نشان دهنده آزادی علمی است.
۲. بررسی فعالیتهای نهاد تحصیلات عالی با در نظر داشت ارزشهایی که مربوط به آزادی اکادمیک است.
۳. تأکید مداوم رهبری نهاد تحصیلات عالی برای فضایی که در آن عملکردها، رفتار و افکار بتواند نتیجه یا موثر بر آزادیهای اکادمیک باشد.
۴. موجودیت کتابخانه، استفاده از کتاب و راههایی که محصلان از طریق درسهای مشخص به کتاب و کتابخانه و سایتهای انترنتی دسترسی پیدا کند.
۵. فضای مناسب در کتابخانه برای استفاده کننده گان.
۶. موجودیت منابع مورد نیاز دیپارتمنتها در کتابخانه ها
۷. راهنمایی محصلان برای مطالعه و فعالیتهای تحقیقی در پیوند با درس شان و مطالعات آزاد
۸. موجودیت تالارمجهز با وسایل تخنیکی مورد نیاز برای کنفرانسها، نشستهای علمی و گفتمانها و انجام پروژه های علمی
۹. موجودیت لابراتوار های مجهز و مرتبط به رشته در دیپارتمنتها

ماده بیست و نهم

هر نوع تخطی توسط استادان و محصلان، از مواردی که در بالا ذکر شد، مطابق قانون، مقررات و لوایح تحصیلات عالی مورد بازپرس قرار میگیرد.

منابع

۱. اعلامیه آزادی علمی و استقلال موسسات آموزش عالی (لیما، ۱۰ سپتامبر ۱۹۸۸)
 ۲. اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۶۷). ترجمه آخرین متن رسمی به زبان دری و پشتو. چاپ ملل متحد.
 ۳. بایر، البرت. (ب. ت). تاریخ آزاد فکری. ترجمه معمایی نصرالله. تهران: انتشارات موسسه مطبوعاتی فریدون علمی. ص ۶۵.
 ۴. پرهیز گار، سعید. (۱۳۹۱). آزادی علمی در جامعه دانشگاهی. نشریه دانشگاه. ش ۹۳۶. دوبری، نانی. (۲۰۰۴). افغانستان: گزارش ملی انکشاف بشری. اسلام آباد: برنامه انکشافی ملل متحد. ص ۲۳۳.
 ۵. دهقانی، یاسر و همکاران. (۱۳۹۰). بررسی میزان آزادی علمی استادان. مجله پژوهشهای برنامه درسی. دوره ۱ (ش ۲). (نسخه الکترونیکی)
 ۶. شریفی یم، لیلما. (۱۳۹۲). آزادی علمی در افغانستان، چالشها و راههای نهادینه شدن آن. پیام معرفت. شماره (۳-۴).
 ۷. فراستخواه، مقصود. (۱۳۷۲). آزادی علمی. مجله مجلس پژوهش. س ۱۰ (ش ۴۱). ص ۲. (نسخه الکترونیکی).
 ۸. وزارت عدلیه. (۱۳۸۲). قانون اساسی افغانستان و کابل: انتشارات دارالانشای کمسیون قانون اساسی.
 ۹. وزارت عدلیه. (۱۳۹۴). قانون تحصیلات عالی افغانستان. جریده رسمی. شماره فوق العاده. شماره مسلسل ۱۱۹۵.
 ۱۰. لایحه فعالیت‌های اکادمیک اعضای کادر علمی موسسات تحصیلات عالی
 ۱۱. لایحه نظم و دسپلین
 ۱۲. معیارهای یازده گانه ارتقای کیفیت.
 ۱۳. سروی نظریات استادان، محصلان و کارمندان اداری موسسات تحصیلات عالی
- پالیسی آزادی علمی، در پوهنتون تعلیم و تربیه به منظور رشد این اصل مهم، در سه فصل، بیست هشت ماده و ۹ بند توسط مرکز ارتقای کیفیت پوهنتون ترتیب گردیده ثبت پروتوکول شماره (۵۱) مورخ ۳۰/۱۰/۱۳۹۷ شورای علمی پوهنتون گردید.

